

ΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ ΠΕΡΙ ΣΤΕΙΡΩΣΕΩΣ

Υ Π Ο

Δρος ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ίατροϋ Παθολόγου — Ἀμίσθου Ἐπικούρου Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν.

Δ/ντοῦ Ἐπιθεωρήσεως Ὑγειονομικῶν Ὑπηρεσιῶν ΙΚΑ

Ἐκ τῆς ὕφ' ἡμῶν διενεργηθείσης ἐρεύνης τῶν ἱερῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης προέκυψαν πληροφορίες, ἀφορῶσαι εἰς τὴν στείρωσιν, ἃς ἐκθέτομεν κατωτέρω.

1. Οἱ ἐμφανίσαντες στείρωσιν.

Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη πληροφορεῖ, ὅτι ἐνεφάνισαν στείρωσιν ἡ Σάρρα, ὁ Ἀβιμέλεχ, ἡ σύζυγός του, αἱ δοῦλαί του, ἡ Ρεβέκκα, ἡ Ραχήλ, ἡ Λεῖα. ἡ σύζυγος τοῦ Μανωὲ καὶ ἡ σύζυγος τοῦ Ἐλκανᾶ Ἄννα. Συγκεκριμένως τὸ πρὸ 3500 ἐτῶν περίπου γραφὲν βιβλίον τῆς Γενέσεως ἐξιστορεῖ τὰ ἑξῆς: Ἡ Σάρρα «ἦν ... στεῖρα καὶ οὐκ ἔτεκνοποιεῖ»¹. Ὁ Θεὸς αἰάσατο ... τὸν Ἀβιμέλεχ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰς παιδίσκας (δοῦλας) αὐτοῦ, καὶ ἔτεκεν². ὅτι συγκλείων συνέκλεισε Κύριος ἐξῶθεν πᾶσαν μήτραν ἐν τῷ οἴκῳ Ἀβιμέλεχ, ἔνεκεν Σάρρας τῆς γυναικὸς Ἀβραάμ»³. Ἡ Ρεβέκκα «στεῖρα ἦν»⁴. Ἡ Ραχήλ «ἦν στεῖρα»⁵ καὶ ἡ Λεῖα μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ τετάρτου υἱοῦ της, οὗ τὸ ὄνομα Ἰούδας, «ἔστη τοῦ τίκτειν»⁶. Ἐπίσης τὸ κατὰ τοὺς Ἑβραίους καὶ πολλοὺς Χριστιανοὺς ἐρευνητὰς περὶ τὸν 11ον π.Χ. αἰῶνα γραφὲν βιβλίον «Κριταί» ἀναφέρει, ὅτι ἡ «γυνὴ» τοῦ Μανωὲ ἦτο «στεῖρα καὶ οὐκ ἔτεκε»⁷. Προσέτι τὸ κατὰ τοὺς δαυϊδικοὺς χρόνους γραφὲν βιβλίον Βασιλειῶν Α' ἐξιστορεῖ, ὅτι ὁ «Κύριος ἀπέκλεισε τὰ περὶ τὴν μήτραν» τῆς συζύγου τοῦ Ἐλκανᾶ Ἄννης, «ὅτι οὐκ ἔδωκεν αὐτῇ ... παιδίον»⁸.

1. Γένεσις, ια', 30.

2. Γένεσις, κ', 17.

3. Γένεσις, κ', 18.

4. Γένεσις, κε', 21.

5. Γένεσις, κθ', 31.

6. Γένεσις, κθ', 35.

7. Κριταί, ιγ', 2.

8. Βασιλειῶν Α', α', 5, 6.

2. Ἡ αἰτιολογία τῆς στειρώσεως.

Κατὰ τὸ βιβλίον τῆς Γενέσεως ὁ Θεὸς κατέστησε στεῖραν τὴν Σάρραν, ὡς αὕτη ὁμολογεῖ διὰ τῶν ἐξῆς: «ἰδοὺ συνέκλεισέ με Κύριος τοῦ μὴ τίκτειν»⁹. Ἐπίσης, ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, ὁ Δημιουργὸς προὐκάλεσε τὴν στειρώσιν τοῦ Ἀβιμέλεχ, τῆς συζύγου του καὶ τῶν δούλων του. Ἐπιπλέον ὁ Ἰακώβ ἐπίστευεν, ὅτι ὁ Ὑψιστος ἐπέφερε τὴν στειρώσιν τῆς Ραχὴλ. Ὁ Ἰακώβ ἐν προκειμένῳ ἀπαντῶν εἰς τὸ πρὸς αὐτὸν αἴτημα αὐτῆς: «δός μοι τέκνα» καὶ τὴν δῆλωσίν της: «εἰ δὲ μὴ, τελευτήσω ἐγώ»¹⁰, εἶπεν ἐν ἐκνευρισμῶ («θυμωθεῖς»): «μὴ ἀντὶ Θεοῦ ἐγὼ εἶμι, ὃς ἐστέρησέ σε καρπὸν κοιλίας»¹¹; Ἐπιπροσθέτως, ὡς ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν, ὁ Δημιουργὸς προὐκάλεσε τὴν στειρώσιν τῆς συζύγου τοῦ Ἐλκανᾶ Ἀννης (Βασ. Α΄, α΄, 5, 6).

3. Θεραπεία τῆς στειρώσεως.

Ἡ θεραπεία τῆς στειρώσεως ἐλάμβανε χώραν διὰ θεραπευτικῶν μεθόδων, αἵτινες εἶναι αἱ ἐξῆς:

α΄) Ἡ ἐπὶ κλήσις τῆς θείας ἱαματικῆς ἐπεμβάσεως.

Ἡ δι' ἐπικλήσεως τῆς θείας ἱαματικῆς ἐπεμβάσεως θεραπευτικὴ μέθοδος κατεῖχε τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῇ θεραπευτικῇ τῶν ἀρχαίων Ἰσραηλιτῶν¹², διότι οὗτοι ἐπίστευον, ὅτι ὄντως ἐλάμβανε χώραν ἡ ἐπέμβασις αὕτη, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν κάτωθι.

Τὸ βιβλίον τῆς Γενέσεως πληροφορεῖ, ὅτι ὁ Θεὸς ἀναφερόμενος εἰς τὴν Σάρραν εἶπεν εἰς τὸν Ἀβραάμ: «Εὐλόγησω ... αὐτήν, καὶ δώσω σοι ἐξ αὐτῆς τέκνον»¹³. Ἐν συνεχείᾳ «ὁ Κύριος ἐπεσκέψατο τὴν Σάρραν, καθὰ εἶπε ... καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκε τῷ Ἀβραάμ υἱόν»¹⁴. Ἐπίσης ὁ Δημιουργὸς «ἤνοιξε τὴν μήτραν» τῆς Λείας «καὶ συνέλαβε Λεία καὶ ἔτεκεν υἱὸν τῷ Ἰακώβ· ἐκάλεσε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ρουβὴν»¹⁵ καὶ ἀκολούθως αὕτη, ἀφοῦ ἔτεκεν ἑτέρους τρεῖς υἱούς, ἐνεφάνισε στειρώσιν. Ἐπὶ πλέον «ἄφθη ἄγγελος Κυρίου πρὸς τὴν γυναῖκα» τοῦ Μανωῆ «καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν· ἰδοὺ σὺ στεῖρα καὶ οὐ τέτοικας, καὶ

9. Γένεσις, ιστ', 2.

10. Γένεσις, λ', 1.

11. Γένεσις, λ', 2.

12. Παπαγιαννόπουλος, Ι., Ἡ ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης προκύπτουσα παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις θεραπευτικὴ. Ἱατρικὰ Χρονικά, 1978, 1, 391-398.

13. Γένεσις, ιζ', 16.

14. Γένεσις, κα', 1, 2.

15. Γένεσις, κθ', 31, 32.

συλλήψῃ υἰόν»¹⁶. Μετὰ ταῦτα αὕτη ἀνήγγειλε τὸ γεγονός τοῦτο εἰς τὸν σύζυγόν της «λέγουσα· ἄνθρωπος Θεοῦ ἦλθε πρὸς με ... καὶ εἶπέ μοι· ἰδοὺ σὺ ἐν γαστρὶ ἔχεις καὶ τέξῃ υἰόν»¹⁷. Κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ βιβλίου Κριταὶ ἢ ὑπὸ τοῦ Ἁγγέλου τούτου ἐξαγγελθεῖσα θεία ἱαματικὴ ἐπέμβασις ἐπραγμα- τοποιήθη καὶ «έτεκεν ἡ γυνή» αὕτη «υἰόν καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Σαμψών»¹⁸. Τέλος ὁ ψαλμωδός, δοξολογῶν τὸν Ὑψιστον καὶ διὰ τὴν ἱαματικὴν ἐπὶ τῆς στειρώσεως ἐπέμβασίν Του, διακηρύττει, ὅτι Οὗτος εἶναι «ὁ κατοικίζων στειραν ἐν οἴκῳ, μητέρα ἐπὶ τέκνοις εὐφραينوμένην»¹⁹. Τὴν λυσιτελεῖ τὰύτην ἱαματικὴν ἐπέμβασιν ἐπεκαλοῦντο οἱ ἀρχαῖοι Ἰσραηλιταί, ὡς προ- κύπτει ἐκ τῶν εὐθὺς ἀμέσως ἐκτιθεμένων.

Ἡ προαναφερθεῖσα θεία ἱαματικὴ ἐπέμβασις, δι' ἧς ἐθεραπεύθησαν ἐκ τῆς στειρώσεως ὁ Ἀβιμέλεχ, ἡ σύζυγός του καὶ αἱ δοῦλαί του, ἔλαβε χώραν, ἀφοῦ προηγουμένως «προσηύξατο» οὗτος «πρὸς τὸν Θεόν». Ἐπί- στες ὁ Ἰσαὰκ «ἐδέετο ... Κυρίου περὶ Ρεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ὅτι στειρα ἦν· ἐπήκουσε δὲ αὐτοῦ ὁ Θεός, καὶ συνέλαβεν ἐν γαστρὶ Ρεβέκκα ἡ γυνὴ αὐτοῦ. ἐσκίρτων δὲ τὰ παιδιά ἐν αὐτῇ ... καὶ ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ τῆδε ἦν δίδυμα· ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς. ἐξῆλθε δὲ ὁ πρωτότοκος ... καὶ μετὰ τοῦτο ἐξῆλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ»²⁰. Προσέτι ὁ Δημιουργὸς «ἐπήκουσεν ... Λείας, καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκε τῷ Ἰακώβ υἰὸν πέμπτον»²¹, θεραπευθείσης οὕτω τῆς ὡς ἄνω μετὰ τὴν γέννησιν καὶ τοῦ τε- τάρτου τέκνου της ἐμφανισθείσης στειρώσεως. Ἐπιπλέον ὁ Κύριος «Ἐμνή- σθη ... τῆς Ραχήλ, καὶ ἐπήκουσεν αὐτῆς ... καὶ ἀνέφξεν αὐτῆς τὴν μήτραν, καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκε τῷ Ἰακώβ υἰόν ... καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωσήφ»²². Ἀλλὰ καὶ ἡ σύζυγος τοῦ Ἐλκανᾶ Ἄννα προσηύχετο παρακαλοῦσα τὸν Ὑψι- στον, ἵνα θεραπεύσῃ αὐτήν ἐκ τῆς στειρώσεώς της. Ἄς ἴδωμεν ὁμως τίνι τρόπῳ περιγράφει τὸ γεγονός τοῦτο τὸ ἱερὸν κείμενον. Ἡ Ἄννα «κατέστη ἐνώπιον Κυρίου ... καὶ προσηύξατο πρὸς Κύριον καὶ κλαίουσα ... ἠύξατο εὐχὴν Κυρίῳ λέγουσα· Ἀδωναὶ Κύριε Ἐλωὲ Σαβαώθ, ἐὰν ἐπιβλέπων ἐπιβλέψῃς ἐπὶ τὴν τα- πείνωσιν τῆς δούλης σου καὶ μνηστῆς μου καὶ δῶς τῇ δούλῃ σου σπέρμα ἀνδρῶν, καὶ δώσω αὐτὸν ἐνώπιόν σου δοτὸν ἕως ἡμέρας θανάτου αὐτοῦ»²³. Τὴν ἐπο- μένην ἡμέραν ὁ Ἐλκανᾶ «ἔγνω τὴν Ἄνναν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἐμνήσθη αὐτῆς Κύριος, καὶ συνέλαβε. καὶ ἐγενήθη τῷ καιρῷ τῶν ἡμερῶν καὶ ἔτεκεν υἰόν· καὶ

16. Κριταί, ιγ', 3.

17. Κριταί, ιγ', 6, 7.

18. Κριταί, ιγ', 24.

19. Ψαλμοί, ριβ' (ριγ') 9.

20. Γένεσις, κς', 21, 22, 24-26.

21. Γένεσις, λ', 17.

22. Γένεσις, λ', 22-24.

23. Βασιλειῶν Α', α', 9-11.

ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Σαμουήλ²⁴, πραγματοποιηθείσης οὕτω τῆς ἐπικληθείσης θείας ἱαματικῆς ἐπεμβάσεως. Ἀργότερον αὕτη προσέφερεν ἐν προκειμένῳ εὐχαριστήριον θυσίαν καὶ δοξολογοῦσα τὸν Θεὸν ἔλεγε σὺν τοῖς ἄλλοις ἄδουσα καὶ τὰ ἐξῆς: «οτεῖρα ἔτεκεν ἐπτά, καὶ ἡ πολλὴ ἐν τέκνοις ἡσθένησε»²⁵.

β') Φαρμακευτικὴ ἀγωγή.

Τὸ βιβλίον τῆς Γενέσεως ἐξιστορεῖ, ὅτι ὁ Ρουβὴν «Ἐπορεύθη ... ἐν ἡμέρᾳ θερισμοῦ πυρῶν (σίτου) καὶ εὔρε μῆλα μανδραγορῶν ἐν τῷ ἀγρῷ καὶ ἤνεγκεν αὐτὰ πρὸς Λεῖαν τὴν μητέρα αὐτοῦ· εἶπε δὲ Ραχὴλ Λεῖα τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς· δός μοι τῶν μανδραγορῶν τοῦ υἱοῦ σου. εἶπε δὲ Λεῖα· οὐχ ἱκανόν σοι ὅτι ἔλαβες τὸν ἄνδρα μου; μὴ καὶ τοὺς μανδραγοράς τοῦ υἱοῦ μου λήψῃ; εἶπε δὲ Ραχὴλ· οὐχ οὕτως· κοιμηθῆτω μετὰ σοῦ τὴν νύκτα ταύτην ἀντὶ τῶν μανδραγορῶν τοῦ υἱοῦ σου. εἰσῆλθε δὲ Ἰακώβ ἐξ ἀγροῦ ἐσπέρας, καὶ ἐξῆλθε Λεῖα εἰς συνάντησιν αὐτῷ καὶ εἶπε· πρὸς ἐμὲ εἰσελεύσῃ σήμερον· μεμίσθωμαι γάρ σε ἀντὶ τῶν μανδραγορῶν τοῦ υἱοῦ μου. καὶ ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς τὴν νύκτα ἐκείνην. καὶ ἐπήκουσεν ὁ Θεὸς Λεῖας, καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκε τῷ Ἰακώβ υἱὸν πέμπτον ... Ἐμνήσθη δὲ ὁ Θεὸς τῆς Ραχὴλ, καὶ ἐπήκουσεν αὐτῆς ... καὶ ἀνέφξεν αὐτῆς τὴν μήτραν, καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκε τῷ Ἰακώβ υἱόν»²⁶. Ἐκ τῆς τοιαύτης συσχετίσεως τῶν μῆλων τοῦ μανδραγοροῦ προκύπτει ἡ ὡς ἀντιστερωτικοῦ φαρμάκου χρησιμοποίησις αὐτῶν^{27,28}. Ἡ ἐν λόγῳ χρησιμοποίησις τοῦ μανδραγοροῦ δικαιολογεῖται ὑπὸ τῶν συγχρόνων ἐπιστημονικῶν ἀπόψεων, καθ' ὅσον οὗτος περιέχει ἀτροπίνην καὶ σκοπολαμίνην²⁹, ἥτις σκοπολαμίνη φέρει κατευνασμὸν τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος, ὅστις κατευνασμὸς ἔχει ὡς συνέπειαν τὴν θεραπείαν τοῦ ἀγχους, ὅπερ ἀποτελεῖ ἐν ἐκ τῶν αἰτίων τῆς στειρώσεως.

Θεωροῦμεν σκόπιμον ν' ἀναφέρωμεν, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι ἐχρησιμοποιοῦν μεθόδους διαγνώσεως τῆς γυναικείας στειρώσεως. Ἀναφέρομεν ἐνδεικτικῶς μίαν ἐκ τούτων καὶ δὴ τὴν εἰς τὸν πάπυρον Bruesch διαλαμβανόμενην, καθ' ἣν ἡ στεῖρα ἐνεφάνιζε μόνον ἐρυγὰς καὶ οὐχὶ ἔμετον μετὰ τὴν λήψιν ὑδροπέποντος μετὰ γάλακτος μητρὸς ἄρρενος τέκνου.

24. Βασιλειῶν Α', α', 19, 20.

25. Βασιλειῶν Α', β, 5.

26. Γένεσις, λ', 14-17, 22, 23.

27. Παπαγιαννοπούλου, Γ., Aromatic plants in the Bible, «Koroth», Fall 1982, Vol. 8, No 5-6, 204-210.

28. Παπαγιαννοπούλου, Γ., Αἱ δρόγαί ἐν τῇ θεραπευτικῇ τῶν ἀρχαίων Ἰσραηλιτῶν, Ἐκκλησία, 1982, 59 310-312.

29. Ἰωακείμολογος, Γ., Φαρμακολογία καὶ Συνταγολογία, Ἀθήναι, 1943.

γ') Ἀποφυγὴ τοξικῶν οὐσιῶν.

Ἡ πρὸς θεραπείαν τῆς στειρώσεως ἀποφυγὴ τοξικῶν οὐσιῶν προκύπτει ἐκ τοῦ βιβλίου «Κριταί», συμφώνως τῷ ὁποίῳ «ὥφθη ἄγγελος Κυρίου πρὸς τὴν γυναῖκα» τοῦ Μανωέ, ἥτις, ὡς ἀνεφέρθη, ἔπασχεν ἐκ στειρώσεως καὶ πρὸς θεραπείαν τῆς ὁ Ἄγγελος οὗτος συνέστησεν εἰς αὐτὴν τὴν ἀποφυγὴν οἴνου καὶ οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν γενικῶς. Κατὰ τὸ ἱερὸν κείμενον ὁ ἐν λόγῳ Ἄγγελος «εἶπε» σχετικῶς «πρὸς αὐτήν· ἰδοὺ σὺ στεῖρα καὶ οὐ τέτοκας, καὶ συλλήψῃ υἱόν. καὶ νῦν φύλαξαι δὴ καὶ μὴ πίης οἶνον καὶ μέθυσμα»³⁰.

δ') Διαιτητικὴ ἀγωγὴ.

Ἐν συνεχείᾳ τῆς ἀνωτέρω περὶ ἀποφυγῆς τοξικῶν οὐσιῶν ἱατρικῆς συμβουλῆς Του, ὁ ὡς εἴρηται Ἄγγελος συνέστησεν εἰς «τὴν γυναῖκα» τοῦ Μανωέ τὴν ἀποφυγὴν ὠρισμένων ἐδεσμάτων, ἅτινα ἀπαγορεύει ὁ θεῖος Νόμος, λέγων: «καὶ μὴ φάγῃς πᾶν ἀκάθαρτον»³¹. Τὰ ἐδέσματα ταῦτα εἶναι τὰ παρεσκευασμένα ἐκ κρεάτων ὠρισμένων εἰδῶν θηλαστικῶν, πτηνῶν, ἐντόμων, ὑδροβίων ζώων καὶ παντὸς ἐρπετοῦ ἢ θνησιμαίου. Σχετικὸν τυγχάνει τὸ ἰα' κεφάλαιον τοῦ πρὸ 3500 ἐτῶν περίπου συγγραφέντος Λευϊτικοῦ³².

4. Στοιχεῖα μερίμνης πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς γονιμότητος.

Ὡς στοιχεῖα μερίμνης πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς γονιμότητος δύνανται νὰ χαρακτηρισθῶσι τὰ κάτωθι:

α') Ἡ δι' ὕδατος λοῦσις τῶν γυναικῶν εὐθύς μετὰ τὴν συνουσίαν.

Ἡ λοῦσις αὕτη ἦτο ὑποχρεωτικὴ καὶ διὰ τοὺς ἄνδρας. Τὸ ἱερὸν κείμενον ἀναφέρει ἐν προκειμένῳ, ὅτι «ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν καὶ Ἀαρὼν λέγων ... γυνὴ ἐὰν κοιμηθῇ ἀνὴρ μετ' αὐτῆς κοίτην σπέρματος, καὶ λούσονται ὕδατι καὶ ἀκάθαρτοι ἔσονται ἕως ἑσπέρας»^{33,34}.

30. Κριταί, ιγ', 3, 4.

31. Κριταί, ιγ', 4.

32. Παπαγιαννόπουλος, Ι., Πληροφορίαι ἐκ τῆς Πεντατεύχου περὶ τῶν εἰδῶν διατροφῆς τῶν ἀρχαίων Ἰσραηλιτῶν, Ἱατρικὰ Χρονικά, 1978, 1 458-462.

33. Λευϊτικόν, ιε', 1, 18.

34. Παπαγιαννόπουλος, Ι., Πληροφορίαι ἐκ τῆς Πεντατεύχου περὶ τῆς ἀτομικῆς καθαριότητος, Ἱατρικὰ Χρονικά, 1978, 1 525-530.

β') Ἡ ἀποφυγὴ τῆς συνουσίας κατὰ τὴν ἄγονον περίοδον τῆς ἐμμήνου ρύσεως.

Ἡ ἐν λόγῳ ἀποφυγὴ ἐπεβάλλετο θεία ἐντολῇ. Τὸ Λευϊτικὸν διαλαμβάνει σχετικῶς, ὅτι «ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων ... ἀνὴρ, ὃς ἂν κοιμηθῆ μετὰ γυναικὸς ἀποκαθήμενης καὶ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς ... ἐξολοθρευθήσονται ἀμφότεροι ἐκ τῆς γενεᾶς αὐτῶν»³⁵.

γ') Ἡ ἀποφυγὴ τῆς συνουσίας κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μηνορραγίας.

Ἡ ὡς εἴρηται ἀποφυγὴ ἐπεξετείνετο καὶ ἐπὶ μίαν εἰσέτι ἐβδομάδα μετὰ τὴν ἐπίσχεσιν τῆς μηνορραγίας. Ἡ ἀποφυγὴ αὕτη καθ' ὅλην τὴν ἐν λόγῳ ἄγονον περίοδον ἦτο ἐπιβεβλημένη ὑπὸ τοῦ θεοῦ Νόμου. Ἄς ἴδωμεν ὅμως τί ἐν προκειμένῳ ἀναφέρει τὸ ἱερὸν κείμενον: «ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν καὶ Ἄαρὼν λέγων ... γυνὴ ἐὰν ρέῃ ρύσει αἵματος ἡμέρας πλείους, οὐκ ἐν καιρῷ τῆς ἀφόδρου αὐτῆς, ἐὰν καὶ ρέῃ μετὰ τὴν ἀφεδρον αὐτῆς, πᾶσαι αἱ ἡμέραι ρύσεως ἀκαθαρσίας αὐτῆς, καθάπερ αἱ ἡμέραι τῆς ἀφόδρου αὐτῆς, ἔσται ἀκάθαρτος ... πᾶς ὁ ἀπτόμενος αὐτῆς ἀκάθαρτος ἔσται ... ἐὰν δὲ καθαρισθῆ ἀπὸ τῆς ρύσεως, καὶ ἐξαριθμησεται αὐτῇ ἑπτὰ ἡμέρας καὶ μετὰ ταῦτα καθαρισθήσεται»³⁶.

5. Στοιχεῖα κοινωνικῆς προνοίας περὶ τῶν ἐκ στειρώσεως πασχουσῶν.

Στοιχεῖα κοινωνικῆς προνοίας³⁷ περὶ τῶν ἐκ στειρώσεως πασχουσῶν προκύπτουσιν ἐκ τοῦ κατὰ κρατοῦσαν εἰς πλείστους γνώμην γραφέντος περὶ τὴν ἐποχὴν τοῦ Σολομῶντος (970-930 π.Χ.) βιβλίου «Ἰώβ». Συγκεκριμένως τὸ βιβλίον τοῦτο ἐξιστορεῖ, ὅτι ὁ Ἰώβ ἀναφερόμενος εἰς τὴν δραστηριότητα τῶν ἀσεβῶν λέγει, ὅτι ὁ ἀσεβῆς «στεῖραν ... οὐκ εὖ ἐποίησε»³⁸, δηλαδὴ ὁ ἀσεβῆς δὲν προσέφερον εὐεργεσίαν ἢ προστασίαν εἰς τὴν στεῖραν, προφανῶς ὡς οὗτος ὠφειλε.

35. Λευϊτικόν, κ', 1,18.

36. Λευϊτικόν, ιε', 1, 25, 27, 28.

37. Παπαγιαννοπούλου, Ι., Στοιχεῖα τῆς περὶ τῶν ἀναπήρων προνοίας ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς Ἀναγεννήσεως, Δελτίον Ι.Κ.Α. 1973, Τεῦχος 12, 921-927.

38. Ἰώβ, κδ', 21.

6. Αί περί τῆς στειρώσεως δοξααίαί.

Ἡ στειρώσις ἐθεωρεῖτο ὄνειδος. Τὸ γεγονὸς τοῦτο βεβαιοῖ ἡ Ραχήλ, διακηρύττουσα, ὅτι ὁ Θεὸς «ἀφείλεν» ἐξ αὐτῆς τὸ ἐκ τῆς στειρώσεως τῆς «ὄνειδος»³⁹. Ἐπομένως τυγχάνει λίαν δεδικοιοιογημένη ἡ τοσαύτη ἀνησυχία τοῦ πατρός, ὥστε νὰ ἀφαιρῇ τὸν ὕπνον του, ἐκ τοῦ φόβου τῆς ἀντιμετωπίσεως τῆς μικρᾶς πιθανότητος νὰ ἐμφανίσῃ ἡ θυγάτηρ του στειρώσιν («μήποτε στειρωθῇ») ⁴⁰ κατὰ τὸ κείμενον τοῦ περι τὸ 180 π.Χ. περίπου γραφέντος βιβλίου Σοφία Σειράχ). Ἡ στειρώσις ἕμωσ δὲν ἐθεωρεῖτο ἀπλῶς ὄνειδος, ἀλλὰ καὶ μέγα δεινόν, ὡς προκύπτει ἐκ τῆς κατάρας: «ὀδὸς αὐτοῖς μήτραν ἀτεκνοῦσαν», ἣτις κατάρα διαλαμβάνεται εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Ὡσηε γραφέν ὁμώνυμον βιβλίον⁴¹, ὅστις ἤσκησε τὸ προφητικόν του ἔργον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπὸ τοῦ 750 μέχρι τοῦ 722 π.Χ. Παρὰ ταῦτα, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν πολυτεκνίαν τῶν ἀσεβῶν ἡ «ἀτεκνία μετὰ ἀρετῆς» ἐθεωρεῖτο «κρείσσων»⁴².

Ἀντιθέτως ἡ ἀπόκτησις τέκνων ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἰσραηλιτῶν ὡς ἡ μεγίστη εὐλογία, ἐπιδράσασα μεγάλως ἐπὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν^{43,44}, δεδομένου, ὅτι ἡ εὐλογία αὕτη ὑπῆρξεν ἡ πρώτη, ἣτις ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ εἰς τοὺς πρωτοπλάστους. Τὸ ἱερὸν κείμενον ἀναφέρει σχετικῶς, ὅτι «ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. καὶ εὐλόγησεν αὐτούς ὁ Θεός, λέγων· ἀξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς»⁴⁵. Ἡ αὕτη εὐλογία ἐδόθη καὶ εἰς τὸν Νῶε μικρὸν πρὸ τῆς ἐξόδου του ἐκ τῆς κιβωτοῦ. Ἐπὶ λέξει «εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς πρὸς Νῶε λέγων· ἐξελθε ἐκ τῆς κιβωτοῦ, σὺ καὶ ἡ γυνή σου καὶ οἱ υἱοί σου καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν σου μετὰ σοῦ ... καὶ ἀξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε ἐπὶ τῆς γῆς»⁴⁶. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐκ τῆς κιβωτοῦ ἐξοδὸν «εὐλόγησεν ὁ Θεὸς τὸν Νῶε καὶ τοὺς υἱούς αὐτοῦ καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἀξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς»⁴⁷. Σημειωτέον ὅτι ἡ ἐν λόγῳ εὐλογία ἀποτελεῖ προσέτι καὶ θείαν ἐντολήν. Ἐνεκεν τούτου ὁ Ὑψιστος «ἐθανάτωσε» τὸν ἀσεβήσαντα πρὸς τὴν ἐντολήν ταύτην

39. Γένεσις, λ', 23.

40. Σοφία Σειράχ, μβ', 10.

41. Ὡσηε, θ', 14.

42. Σοφία Σολομώντος, δ', 1.

43. Gordon, J. A. and coll., Infertility practice and orthodox Jewish law. «Fertility and Sterility», May 1975, Vol. 26, No 5, 480-484.

44. Schwartz, M. and coll., Application of orthodox Jewish Law to reproductive medicine. «Fertility and Sterility», May 1980, Vol. 33, No 5, 471-474.

45. Γένεσις, α', 27, 28.

46. Γένεσις, η', 15-17.

47. Γένεσις, θ', 1.

Αὐνάν^{48,49,50,51}. Ἐπὶ πλέον ὁ Δημιουργός, ἐκτιμήσας τὴν προθυμίαν τοῦ Ἀβραάμ νὰ θυσιάσῃ τὸν υἱὸν τοῦ Ἰσαάκ, ἔδωκεν εἰς τοῦτον τὴν ἐξῆς ὑπόσχεσιν: «εὐλογήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου, ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης»⁵². Σχετικὴ τυγχάνει ἡ προφητεία τοῦ Ἰακώβ διὰ τὸν Ἰωσήφ, καθ' ἣν ὁ πρῶτος ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν δεῦτερον λέγει τὰ ἐξῆς: «ἐβόηθῃσέ σοι ὁ Θεὸς ὁ ἐμός ... εἶνεκεν εὐλογίας ... μήτρας»⁵³. Ἐπίσης τὸ βιβλίον τῆς Ἐξόδου, τὸ ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως περὶ τὸ 1500 π.Χ. γραφέν, ἐξιστορεῖ, ὅτι ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτων τὰς πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας εὐλογίας Του εἶπε πρὸς αὐτόν: «οὐκ ἔσται ἄγονος οὐδὲ στεῖρα ἐπὶ τῆς γῆς σου»⁵⁴, τουτέστιν ὅτι εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας δὲν θὰ ὑπάρχωσιν ἀμφοτέρων τῶν φύλων πάσχοντες ἐκ στειρώσεως. Τὴν εὐλογίαν⁵⁵ ταύτην ὑπεθύμισεν εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας ὁ Μωϋσῆς λέγων: «οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν ἄγονος οὐδὲ στεῖρα»⁵⁶, ὡς τὸ κατὰ τὴν ἐν λόγῳ ἐποχὴν γραφέν Δευτερονόμιον ἀναφέρει.

Λίαν ἐνδιαφέρουσα τυγχάνει ἡ ἔξαρσις τῆς ἀξίας τῆς ἠθικῆς διαβιώσεως τῶν ἐκ στειρώσεως πασχουσῶν ὑπὸ τοῦ κατ' εἰκασίαν περὶ τὸν δεῦτερον π.Χ. αἰῶνα γραφέντος βιβλίου «Σοφία Σολομώντος», ἥτις ἔξαρσις ἐπέχει θέσιν ἠθικῆς προτροπῆς. Συγκεκριμένως τὸ βιβλίον τοῦτο διαλαμβάνει, ὅτι τυγχάνει «μακαρία» ἡ «στεῖρα ἡ ἀμίαντος, ἥτις οὐκ ἔγνω κοίτην ἐν παραπτώματι»⁵⁷.

Συμπεράσματα.

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐρεύνης τῶν ἱερῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης προέκυψαν ἐν συμπεράσματι τὰ κάτωθι:

1) Οἱ ἐμφανίσαντες στειρώσιν εἶναι οἱ ἐξῆς: Ἡ Σάρρα, ὁ Ἀβιμέλεχ, ἡ σύζυγός του, αἱ δοῦλαί του, ἡ Ρεβέκκα, ἡ Ραχήλ, ἡ Λεία, ἡ σύζυγος τοῦ Μανωὲ καὶ ἡ σύζυγος τοῦ Ἐλκανᾶ Ἄννα.

48. Γένεσις, λη', 10.

49. Rosner, F., *Modern Medicine and Jewish Law*, New York, Yeshiva University Press, σελ. 45, 1972.

50. Rosh (Asher ben Yechiel), Venice, 1607, 33:3.

51. Karo, J., *Shulhan Aruch*, ed. Romm Vilna, 1911.

52. Γένεσις, κβ', 17.

53. Γένεσις, μθ', 25.

54. Ἐξόδος, κγ', 26.

55. Papayanopoulos, I., Calfopoulos, P., Marketos, S., *Treatment of sterility of ancient Jewish patients. Abstracts of XI World Congress on Fertility and Sterility*, p. 449. Dublin, Ireland, 1983.

56. Δευτερονόμιον, ζ', 14.

57. Σοφία Σολομώντος, γ', 13.

- 2) Ὡς αἴτιον τῆς στειρώσεως ἐθεωρεῖτο ἡ θεία βουλή.
- 3) Ἡ θεραπεία τῆς στειρώσεως ἐλάμβανε χώραν διὰ μεθόδων, αἵτινες εἶναι αἱ ἀκόλουθοι:
 - α') Ἡ ἐπίκλησις τῆς θείας ἱαματικῆς ἐπεμβάσεως.
 - β') Ἡ φαρμακευτικὴ ἀγωγή.
 - γ') Ἡ ἀποφυγὴ τοξικῶν οὐσιῶν.
 - δ') Ἡ διαιτητικὴ ἀγωγή.
- 4) Στοιχεῖα μερίμνης διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς γονιμότητος.
- 5) Στοιχεῖα κοινωνικῆς προνοίας περὶ τῶν ἐκ στειρώσεως πασχουσῶν.
- 6) Δοξασίαι περὶ τῆς στειρώσεως, καθ' ἃς αὕτη ἐθεωρεῖτο ὄνειδος καὶ μέγα δεινόν.
- 7) Ἐξαρσις τῆς ἀξίας τῆς ἠθικῆς διαβιώσεως τῶν ἐκ στειρώσεως πασχουσῶν ἐπέχουσα θέσιν ἠθικῆς προτροπῆς.